

תשובות להשגות על "דרכי טהרה"*

תשובות על מה שהעיר עליו בספר 'ילקוט טהרה'

הקדמה

הספר הגדול "דרכי טהרה" שחיברו גאון עוזנו ותפארתנו, חק"ו, גאון עולם מו"ר ועט"ר הרה"ג ר' מרדכי אליהו זצוק"ל נתקבל בחיבה ובאהדה בכל תפוצות ישראל, וקודם שהוציא מו"ר את ספרו לאור, שיגרו לכל גדולי הדור הקודם שיתנו לו את הערותיהם והסכמותיהם, והם השיבו אליו את ברכותיהם הנלהבות ואמרו על הספר הזה מקודש מקודש. את עמל התורה העצום של הרב, סברותיו הישירות ובקיאותו העצומה בדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים רואים בכל הלכה והלכה. צדיקים במיתתם קרויים חיים, תורת חיים של הרב פרה ורבה ומתגדלת, והיאך יוכל החי להכחיש את החי, ועלינו תלמידי ליישב את דבריו ולבאר משנתו קב ונקי המזוקקת שבעתים. בספר 'ילקוט טהרה' (עמ' תתנד) לראשל"צ הגר"י יוסף שליט"א העיר על הספר דרכי טהרה, ובמאמר זעיר זה נבאר מקחו של צדיק בס"ד.

הערה א

כתב הגר"י יוסף שליט"א שם:

"בספרו (יט, טו) כתב, כלה תניח מוך דחוק עד מקום שידה מגעת. ע"כ. וציין מקור לזה מס' טה"י, ובבא"ח (ש"ש צו טו). אולם אין מזה מאומה לא בבא"ח ולא בטה"י שציין אליהם, ולא דברו כלל על מוך דחוק בכלה, ודיברו רק על בדיקה, ובאשה רגילה, אבל בכלה לא שייך זה. והרי מכאן הוכיחו האחרונים שאין הנחת מוך דחוק מעכבת, דהא בכלה א"א במוך דחוק, ואפ"ה מסתפקים בבדיקת רגילה של הפסק בטהרה. וא"כ היאך כתב לגבי כלה שתעשה מוך דחוק. ואדרבה אם נצריך אותה לתת מוך דחוק יכולה לפצוע עצמה וכו'. ועי' בטה"ב (ב, רצז) שכתב, שכלה שפתחה סתום לא שייך הנחת מוך דחוק כל ביה"ש, ודי לה בהפסק טהרה עד כמה שאפשר. וכ"ד הגרש"ז אויערבאך בשלחן שלמה (נדה עמ' סז)."

* כעת זיכנו ה' לכתוב רק על 20 הערות ואם יזכנו ה' נוציא תשובות על שאר ההערות בחלק ב' בעה"י. יצויין שרוב מוחלט של הדברים היו למאור עיניו של בנש"ק מו"ר ועט"ר הרה"ג ר' יוסף אליהו שליט"א.

תשובה: בדין הפסק טהרה ומוך דחוק לכלה, מבואר באחרונים שהאידינא שהבתולות נישאות בהיותן גדולות, כלה שווה בכל דינה לנדה גמורה, וצריכה להטהר ככל אשה המיטהרת, וזה כולל הן הפס"ט והן מוך דחוק וכו'. עי' מחצית השקל (סי' קצב סק"ב), ובש"ך (שם סק"א), חכמ"א (קטו, ב), ובסד"ט (סק"ג ד"ה להפסיק בטהרה) ועוד. וכבר האריכו האחרונים שאין סברא לפטור בתולה שראתה דמים מכל דיני הטהרה, דאתו שונה היא משאר נשים, ורק בעניין שתבדוק כפי כוחה הקלו בדיע' כפוסקים שמקלים בזה בכל אשה בל"ה, ולא הבינו כוונת מו"ר בד"ט שמה שהפנה לטה"י (קצב א) ובא"ח (ש"ש צו טו) זה רק לעניין הקולא שכתב שתבדוק עד מקום שידיה מגעת ולא לעניין הדין של מוך דחוק בכלה שהתבאר כבר לעיל.

הערה ב

עוד כתב שם:

"לאורך כל הספר כתב שגריס שיעורו עיגול בקוטר 19 מ"מ. אולם עי' בטה"ב (א, שפו) שכתב שעד 20 מ"מ מטהרים, ורק אם יותר גדול משיעור זה מטמאים. ושם בעמ' שצ כתב, שזה ע"פ דברי המעיל צדקה, החת"ס, החזו"א ועוד עיי"ש."

תשובה: אחז"ל דשיעור כגריס הוא מפני שאין מאכולת מוציאה דם יותר משיעור זה, ובשו"ע ורמ"א (סי' קצ סעי' ה) ז"ל "ושיעור כגריס הוא כט' עדשים (הגה: שלשה על שלשה) ושיעור עדשה כד' שערות (הגה: שהוא ל"ו שערות כמו שהן קבועות בגוף האדם)" עכ"ל. נמצא שכל עדשה הוא כשיעור ד' שערות (עי' פת"ש סק"א). ולפ"ז שיעור הגריס במידות שלנו בעיגול הוא קוטר כ-20 מ"מ כ"כ בחזו"א (קונט' השיעורים טו), אמנם באמירה לבית יעקב (א, ה) כ' שהשיעור הוא 19 מ"מ וי"א שהוא 18 מ"מ (ועי' בדרכ"ת סק"מ) ומכיוון שכן מובן מדוע מו"ר זיע"א לקח שיטה ממצעת לא לקולא ולא לחומרא (ודע שיש שיטות שיעוד יותר החמירו בזה עי' שיעורי תורה עמ' רלג שכ' שהשיעור הוא 14 מ"מ וכ"ה במחשבות בעצה סי' יג. (וכל מ"ש מבו' בס' שיעורי טהרה פרק ה עמ' פז).

הערה ג

עוד כתב שם:

"בשו"ת ר"פ (א, יו"ד כו) החמיר בגודל הכתם בזה"ז, בגלל שלא מצוי מאכולת. אולם בס' דרכי טהרה חלק על הבא"ח בזה, וכתב, שיש להקל בדבר. [אלא שכאן צדקו דבריו כמו שביארנו בהלכות כתמים]."

תשובה: מו"ר ועט"ר לא חלק כלל על מו"ר גע"ו הבא"ח, שבשו"ת ר"פ (ח"א יו"ד סי' לו) רצה לחדש הלכה זו מחמת ה'יראים', מסברא שאין מאכולת מצוייית בזה"ז, אמנם מרן הבא"ח סייג

דבריו מחמת שכתב במפורש שלא תיקן הלכה זו מחמת מנהג הואיל ואין מנהג ידוע בדבר זה – משמע שאם היה מנהג להיפך לא היה פוסק כן. ולכן גם כתב שאם יש סניף קטן להתיר "אע"פ שלאומד הדעת אין זה דם מאכולת" נחשוב טעם זה כסניף גדול להתיר יחד עם צד ההיתר הנראה באותו המעשה. וכך פסק מו"ר ועט"ר בד"ט (ב, יב) ש"להלכה נוהגים כשיטה המקילה ובמיוחד במקום שישנה סברא נוספת להקל כגון ספק בצבע וכו'", הרי מבואר דהמנהג להקל בזה ולכן גם פסק להקל ובפרט אם יש עוד ספק או צד להתיר כנ"ל בדברי הר"פ. ובעניין זה נראה בכלל שיש להקל וכמו"ש מו"ר ועט"ר בד"ט (ב, יב) שאל"כ אסרת הרבה נשים על בעליהן (עי' נדה נח) וע"ע בשו"ת חת"ס (יו"ד קנ, קפ"ב) שמכיוון שעיקר התקנה היא לעניין טהרות לא נבא ונחמיר יותר (ועי' פת"ש קצ סק"י).

הערה ד

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בעמ' 31) שאשה שבדקה עצמה בבדיקה פנימית ומצאה דם טמאה מדאורייתא, ולדבריו יוצא שחייבת לברך על טבילתה. אולם ראה בטה"ב (א, יח) שהעלה דהוי ספק דאו', ונפ"מ אם הכתם שנמצא על העד היה פחות מגריס ועוד, שבטה"ב ח"ב פסק כיון שיש בזה ספק (שמא היה בהרגשה וטמאה בכל שהוא, או שלא היה בהרגשה ואינה טמאה בפחות מגריס ועוד) לא תברך על טבילתה. ודו"ק."

תשובה: לדין קיי"ל שכל טבילה שלהלכה חייבוה לטבול ואפי' מדרבנן כגו' שהוחזקה נדה בשכנותיה, הדין הוא שטובלת בברכה ואפי' יודעת שטהורה היא. עי' בשו"ת ר"פ (ח"א יו"ד סי' לז) וז"ל "נמצא הטילו עליה חכמים מצוה גמורה מאחר דדנו אותה לנדה גמורה, וכל היכא דהטילו עליה מצוה גמורה ודאי צריכה ברכה, כיון דחכמים עצמם דנו אותה לנדה גמורה" עכ"ל. ובנדו"ד אף אם תאמר שטבילה זו מספק דאורייתא, יש לברך, מדלא מצינו לאף אחד מרבתינו הראשונים והאחרונים שכתב שלא יברכו על איזה ספק בטבילה. ובפרט שבזה אין הספק על עצם הטבילה אלא על האם יש לנהוג הרחקה מחמת ספק איסור, ואין ספק איסור זה ניתן אלא ע"י שתטהר בטבילתה, בזה י"ל כיוון שאין הספק על הטבילה בעצם, אלא על הסיבה שהיא הטומאה שפיר שייך לומר וציוונו. דברי החו"ש (להגר"נ קרליץ עיי"ש ר, א, א).

הערה ה

עוד כתב שם:

"ואעיקרא מ"ש בפשיטות שטמאה מדאו', ראה מ"ש בטה"ב (א, תט) שאם אומרת שברי לה שלא הרגישה, כי שמה ליבה מראש לכך, דינה כדין כתם בלבד דהוא מדרבנן.

ואמנם ביב"א (ט, קז) כתב שתעשה שאלת חכם, והוא מפני שרבות בנות אינן יודעות הרגשה מהי, אבל עכ"פ מידי ספק לא יצאנו, וסד"א לחו' הוא רק מדרבנן. ויש בזה כמה נפ"מ. ועכ"פ היאך כתב בפשיטות שזה מדאו' כאילו זה הלכה למשה מסיני."

תשובה: ראיה בבדיקה פנימית טמאה מדאו' – כן כתב הרמב"ם (הל' איסור"ב פ"ט ה"א, ועי' פ"ה ה"ה), והרשב"א (בס' משמרת הבית ב"ז דף קע"ח יח בד"ה אמר הכותב) ובתרוה"ד (ב, מז) ובכר"פ האריך לבאר כן עיי"ש, ועי' בסד"ט (קצ סק"ג). ולהלכה לא סומכים על קולת הנטע שעשועים (כא) והתפארת צבי (ל) שתאמר האשה ברי לי שלא הרגשתי כי בימנו אין אשה יודעת הרגשה מהי. אלא קיי"ל כגר"ז (סי' ב), והחכמ"א שגם ברי לי שלא הרגשתי טמאה מה"ת, ולא רק שמחמירים לטמאות, אלא מחשיבים אותה מה"ת כודאי טמאה. נמצא שכאשר בדקה עצמה בבדיקה פנימית, חשובה ראיה בהרגשה וטמאה מדאורייתא, כדברי הגמ' בנדה נז ע"ב "לעולם דארגשה ואימור הרגשת עד הוי", ועל כן מו"ר ועט"ר לא חילק האם הרגישה או לא מפני שאין הנשים בימינו יודעות להבחין בהרגשת דם (ועי' בחו"ש ק"צ, א, ג ס"ק יב שגם לא חילק בזה ובשיעורי טהרה עמ' מט). וזה פשוט.

הערה ו

עוד כתב שם:

"עוד כתב שם, שזיבת דבר לח אינה נחשבת הרגשה מדאורייתא, אולם צריך לעשות שאלת חכם. ובהע' כתב, שאם ראתה פעם או פעמיים מחמירים, אבל אם רגילה לראות כל הזמן מקילין לה. ע"כ. אולם לדידן א"צ לזה דלעולם מקילין. וראה מ"ש בטה"ב (א, טו) שלהלכה א"ז נחשב לראיה ואסורה רק מדרבנן. וא"כ אין חילוק אם רגילה בזה לאינה רגילה בזה. ונפ"מ שאם ראתה על בגד צבעוני לעולם אינה נאסרת."

תשובה: הנה בזיבת דבר לח הפוסקים חששו לדעת הנוב"י לכתכ"י וכך פסק מו"ר, ומש"כ מו"ר ועט"ר שתשאל חכם הורה בתשובה (עי' ד"ט א, ו תשובה ב) שבכל מקרה לגופו צריכה לשאול חכם, הסברא בזה דאפשר שאלו הרגשות המראות הטהורות שבה (עי' שו"ע קפת, א. וע"ע בחו"ש סי' ק"צ, א עמ' קמח), ומאידך אולי יש הרגשה נלוות עם הזיבת דבר לח, ולא חושבת שזה עיקר ההרגשה, ולכן בכ"מ תשאל חכם, אמנם אם רגילה בזה מקלים לה. ועיי"ש. ועי' פת"ש (קפג, סק"א). ובר מדין כיוון שכ"כ הרבה חששו להרגשה זו לא מקילין לפני שתשאל חכם.

הערה ז

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בעמ' 32) אשה שמצאה כתם מיד לאחר תשמיש דינה כרואה דם ולא ככתם. ע"כ. אולם עי' בטה"ב (א, כג) שהביא דעות האחרונים בזה, והעלה כדעת הפרדס רימונים והחת"ס ועוד, שדינו כדין כתם ולא כרואה דם. וכ"ד רבים מהאחרונים שנעלמו מעיני המחבר הנ"ל. (ורק בנמצא על שלו, א"נ בנמצא על שלה בבדיקה שנעשתה בסמוך בשיעור כדי שתושיט וכו', שזה כעשר שניות, רק אז חיישנן לספק הרגשה כבדיקת עד)."

תשובה: כתם הנמצא מיד אחר תשמיש דינו כדם ולא ככתם – והטעם לזה שחזקת דם שבא בהרגשה (עי' ברמב"ם הנז' לקמן, ובסד"ט קצ סק"א, כדמשמע מנדה מג ע"ב, ונדריים לה ע"ב). ולא נעלם מעיני מו"ר ועט"ר שום פוסק בזה, והוא ע"פ דברי הרמב"ם (הל' איסור"ב ט, א), והרשב"א (בס' משמרת הבית ב"ז דף קע"ח יח בד"ה אמר הכותב) ובתרוה"ד (ב, מז), ועי' בסד"ט (קצ סק"ג), ונטה לפסוק כדברי הכו"פ (תפא"י ס"ק א), סד"ט (קפג ס"ק ב, קצ סק"א), חו"ד (חידושים ס"ק ב), שו"ת רעק"א (סי' סב), חו"ד (ביאורים קצ סק"כ), לחם ושמלה, חכמ"א, שואל ומשיב ביוסף דעת ועוד. שכתבו דם הנמצא לאחר תשמיש חשוב כראיה וכפשט הגמ' נדה נז ע"ב (וכן איתא שם נמצא על שלו טמאים וחייבים בקרבן ופרש"י לעיל יד ע"א ד"ה נמצא דם – ואפי' לאחר זמן ששהה לאחר בעילה זמן ארוך קודם קינוח, בידוע שהיה דם בשעת תשמיש, ועו"כ רש"י ששניהם טמאים טומאת שבעה כדין בועל נדה כדכתי' וטומאתה עליו. עכ"ל.) ולא מצרפים לס"ס כמבואר בשו"ת בית שלמה יו"ד סי' יז.

הערה ח

עוד כתב שם:

"עוד כתב שם, באשה שהרגישה הרגשה של יציאת דם, צריכה לעשות מיד בדיקה פנימית. ע"כ. אולם ראה בטה"ב (א, שסד ד"ה ולענין) שכתב, שדי שתעשה בדיקה מבחוץ, ורק אם לא מצאה מראה טהור תעשה בדיקה פנימית. ואם ימצא לח במראה טהור טהורה, וכ"פ בשו"ת דברי יעקב והתפארת צבי."

תשובה: הרגשה בלא ראייה תבדוק בדיקה פנימית ולא סגי בקינוח חיצוני- הטעם הוא דרוב פתיחות המקור למראות טמאות הן, עי' ראב"ד (שער תיקון הוסתות סי' א). כן הוא בשו"ע (קצ, א) ז"ל: "ואם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה אח"כ ולא מצאה כלום יש מי שאומר שהיא טמאה" ומקורו מתרוה"ד (רמו) שסברתו דודאי יצאה טיפת דם כחרדל ונתקנח

או נימוק, והלכה כתרוה"ד וכמפורש בשו"ע, ואף שהשו"ע כתב כן בשם "יש מי שאומר", אבל כנודע הכלל בזה שמכיוון שהשו"ע מצא דין זה רק בדברי אחד מן הפוסקים, כתב לשון יש מי שאומר אף שלא נמצא מי שחולק ע"ז, עי' שד"ח (כללי הפוסקים סי' יג אות כב ובמחצית השקל שם ד"ה ואם הרגישה) נמצא שלדברי השו"ע צריכה בדיקה ואם לא מצאה טמאה. אמנם טמאה מספק כמבואר בתשו' נודב"י (תנינא יו"ד קיח) ועוד אחרונים. (דברי הגר"מ גרוס בשיעורי טהרה ג, עמ' נג). וע"ע חו"ד ק"צ ביאורים ס"ק לז, ועי' בתרומת הדשן שם ובסד"ט קצ סק"ג.

הערה ט

עוד כתב שם:

"עוד שם בספרו (עמ' 33) כתב, שאשה שהרגישה ולא מצאה דם שהדין שמטמאים אותה מספק צריכה לברך על הטבילה. אולם בטה"ב (א, שנב, וח"ב, תקסו) העלה שכוין שאנו אוסרים מספק לא תברך על הטבילה משום סב"ל. וכן העלה בשבט הלוי."

תשובה: ג"ז מבואר לעיל הערה ד', וע"ע במה שהרחבנו בעניין שטמאה בהערה הקודמת.

הערה י

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בעמ' 35), שבפתיחת הרחם ע"י רופא יותר מ 3 מ"מ האשה נאסרת, אפי' אם לא יצא דם מהרחם (אם אין זו פתיחתה הטבעית). ע"כ. אולם בטה"ב ח"ב (עמ' נו-סח) האריך בדין אין פתיחת הקבר בלא דם, והעלה ע"פ הדברי מלכיאל ופוסקים רבים שאם לא ראתה דם טהורה. ורק בפתיחה שהוציאה חתיכה מבפנים אמרינן א"א לפתיחה"ק בלא דם, מחמת כח הדוחה."

תשובה: קי"ל דא"א לפתיחת הקבר בלא דם, ברייתא בנדה כא ע"ב, רשב"א שם, רא"ש שם (א), טור קפח, וכתב הב"י (יו"ד סו"ס קפ"ח) שרוב הפוסקים פסקו כר' יהודה דאמר א"א לפתיחת הקבר בלא דם, וכ"פ בשו"ע (שם סע"ג). ולכאור' משמע מהב"י שם דס"ל כסברת הנוב"י (תנינא יו"ד ס"ס ק"כ) המובא בפת"ש (סי קצ"ד ס"ק ד) שגם אם נפתח הקבר ע"י גורם חיצוני הוי פתיחה, ובנדו"ד ע"י רופא. וזה אפילו אם לא ראתה דם כלל וכפשט דברי השו"ע (שם) אפילו לא ראתה כלום לפי שא"א לפתיחת הקבר בלא דם, והסברא בזה שחוששים שמא טיפת הדם אבדה או נימוחה (עי' ד"ט א, י). ומש"כ שיעור 3 מ"מ הוא כמש"כ בב"י סו"ס קפח דלא מטהרינן בפתיחת הקבר אלא בשיעור שפורפרת דק שבדקין ואנו רואין שפורפרת דק שבדקין של קנה אינו פחות מ 2 או 3 מ"מ. ועי' כ"ז באורך בשו"ת מאמר מרדכי ח"ב יו"ד סי' יא.

הערה יא

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בעמ' 36) האם אפשר לתלות בדם פציעה שנעשה ע"י מכשיר צבת, שפותח את צוואר הרחם, והאשה אמרה שכשנכנס הצבת הרגישה קצת כאב, והעלה שאם היתה פתיחת הרחם צריכה חמישה ושבעה, אפי' אם לא ראתה. ע"כ. אולם עיין בטו"ב ח"ב (עמ' נו הע' 19) בנידון זה שהתיר ע"פ עדות רופא שאומר שהדם בא מחמת הצבת ולא מהמקור."

תשובה: ג"ז מבואר ע"פ הנ"ל הערה י דלא משנה אם מקור הדם הוא מהצבת הלא בל"ה טמאה דהיתה כאן פתיחת הקבר שמטמאה אפי' בלא ראיית דם.

הערה יב

עוד כתב שם:

"עוד כתב (עמ' 37) בדין בעל שמצא כתם פחות מגריס על בגדו בבוקר שלאחר תשמיש, צריך להראות לחכם, שזה נחשב כבדיקה סמוך לתשמיש שמטמאת אפי' פחות מגריס. ע"כ. ומשמע שבכל אופן יש לו ראייה ולא כתם. ע"כ. ובטו"ב ח"א (עמ' ריח) העלה בדין רואה מחמת תשמיש [שלא להוציא אשה מבעלה] שיש ע"ז דין כתם בלבד ככל דיני כתמים, ויש להקל בזה. ע"ש."

תשובה: ג"ז מבואר לעיל הערה ז שכתם הנמצא לאחר תשמיש דינו כדם, ואף שלא הרגישה שום אחד מהרגשות הנ"ל, מ"מ כיוון שחזקת דמים באים בהרגשה לכן אמרינן שבאמת הרגישה, ומה שבפועל לא הרגישה, אמרינן שבאמת הרגישה והפריע לה הרגשת השמש (וה"ה לעד או מ"ר) וכפשט הגמ' נדה נז ע"ב "לעולם דארגישה ואימא הרגשת שמש היה". וכן הכריעו גדולי האחרונים הנז' לעיל (שם) ועי' שיעורי טהרה (להגר"מ גרוס פרק ג' עמ' מט).

הערה יג

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בעמ' 43) שכתמים קטנים הנמצאים על בשרה שבכל א' אין שיעור כגריס ועוד, אבל בכולם יחד יש שיעור כגריס ועוד, טהורה. ויש מחמירים. ע"כ. ומשמע שתופס להקל. אולם ע' בטו"ב (ח"א עמ' שצו) שכתב, שראוי להחמיר בזה, שכ"ד התוס', האשכול, הרמב"ן, הרשב"א, ארחות חיים, הרא"ה, הר"ן, ועוד ראשונים. וגם בדעת מרן הש"ע אפשר דס"ל להחמיר בזה. ע"ש באורך. (ומ"מ לא תברך על טבילתה)."

תשובה: אלו דברי השו"ע ויש מחמירים זה המפרשים, והנה מו"ר ועט"ר כתב כלשון מרן השו"ע, והחכם שנשאל צריך לדעת לפי מצב השואל את שתי הדעות. והוא מהרמב"ם (איסור"ב ט, ט) ועי' בר' ירוחם (נכ"ו ח"ב רכב): ובראב"ד על הרמב"ם (איסור"ב ט, ט) ומיוסד על דברי האחרונים לעיל הערה ג שבכתמים שומעין להקל.

הערה יד

עוד כתב שם:

"עוד כתב שם, בכתם שיש בו את התנאים לאסור, אך הוא בצורה מוזרה, כגון ארוך כסרגל וכדו', יצא לחלק שאם על בשרה טמאה, ואם על בגדה טהורה. ע"כ. אך ראה בפוסקים שהובאו בטה"ב (ח"א עמ' תו) שלא חילקו בזה ואסרו בכל גווני בין נמצא על גופה ובין נמצא על בשרה."

תשובה: כן הוא דברי השו"ע (קצ, ט) שכ' "כתם הנמצא על בשרה שהוא ארוך כרצועה או עגול או שהוא טיפין טיפין וכו' הואיל והוא כנגד בית התורפה טמאה" משמע דלולי הפרטים הללו שנמצא על בשרה וכנגד או"מ טהורה וזמ"ש הרב שאם על בגדה טהורה, דגם לרמב"ם ושאר הראשונים שמחמירים בבשרה הנה זה בגלל שרגליים לדבר, אבל בבגדה היו מקלים בפחות מגריס אף שמשוך כסרגל וכו'. (ועוד טעם בזה דאין מחזיקין טומאה ממקום למקום עי' נדה נח ע"א).

הערה טו

עוד כתב שם:

"עוד כתב (עמ' 44) שיש לטמא כתם שנמצא על נייר טואלט או פד לבן וכד', שלדעתו כולם בגדר מקבלים טומאה. אולם זה אינו, דעיין בטה"ב ח"א (עמ' תכה והלאה) באריכות שכל אלו אינם מקבלים טומאה, וביסס את דבריו עפ"ד פוסקים קדמונים, ומכללם מהר"ם בן חביב, מהר"ש גרמיזאן, שהוכיח להתיר מהרמב"ם, שו"ת חת"ס, שו"ת ברית יעקב, תוס' יו"ט, סדרי טהרה, ועוד ועוד."

תשובה: נייר ותחבושות חשובים דבר המקבל טומאה לעניין כתמים- בעניין הנייר שמק"ט עי' פתחי תשובה (קצ, סקי"ח), נודע ביהודה (תניינא סי' קה), ושו"ת בניין ציון (סי' ל"ט). ואף אם נאמר שנייר של ימינו אינו מק"ט ולא נמנה בכלל שבעה כלים המק"ט הנמנים ברמב"ם, עי' בחזו"א יו"ד (סי' פט סק"ב) שאף שנקט דנייר אינו מק"ט, מ"מ כתב שמקבל טומאת מדרס ולכן יש בו טומאת כתמים עיי"ש. וע"ע ברש"י נח ע"ב וברשב"א (בתוה"ב הקצר), וכ"פ בתשו' מעיל צדקה (סי' כז). (אמנם עי' בסד"ט). ויש עוד שטמאו כתם שנמצא ע"ג פד וכדו' שאף שיש

מהדברים הללו שאינם מק"ט, מ"מ מכיוון שגופה נושא את הדברים הללו, הרי הם מק"ט מדין טומאת משא, והרי היא טמאה מדין כתם ועי' ברמב"ם פ"א מה' טומאת מת ה"ו, כ"כ בחו"ש (סי' קצ סעי' י, יב). ועי' עוד מה שנכתוב בזה לקמן.

הערה טז

עוד כתב שם:

"עוד כתב שם, דבגד העשוי מבד סינטטי מקבל טומאת כתם. אולם זה אינו דעיין בטה"ב ח"א (עמ' תכז) שהעלה, שאם הבגד כולו סינטטי ללא חוטי פשתן וכיו"ב בקצותיו, אינו מקבל טמאה כלל. וכן העלה באג"מ, וכן הסכים הגר"ש אלישיב, ועוד."

תשובה: מלבד הטעם הנאמר לעיל שבגדים שגופה נושאם, אף שאפשר שאינם מק"ט, מ"מ מקבלים טומאת משא ולכן יש בהם דין כתמים, יש עוד טעם לאסור בגדים הללו, מפני שכל מה שאמרו שאינם מק"ט אמור בכלים אבל לעניין בגדים אין חילוק, דאיתא בגמ' שבת כו ע"א דבגד האמור בתורה כולל כל מיני בגדים, ועכ"פ לעניין טומאה מרבינן מ"או בגד" דה"ה שאר בגדים, ולפ"ז ה"ה לבגד פלסטיק, ניילון וסינטטי יהא בו טומאת כתמים מדמקבל טמאה מה"ת. ומה שמנה הרמב"ם ז' מיני כלים הוא רק בכלים ולא בבגדים, דלא משנה מאיזה מין הם הרי הם מק"ט תאיתרבו כולהו, וממילא מטמא טומאת כתמים. עי' בזה בשו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' קיח. ואף בד סינטטי שאינו בגדר בגד מפני שאינו טווי וארוג נראה לאסור מדין טומאת משא כדלעיל, וכן נראה לאסור באם עשה את הבגד הנ"ל ככלי, או עם בית קיבול, ראה ברמב"ם (פ"א מהל' כלים ה"א וה"ג, ושם פ"ב ה"א), ובחזו"א טהרות (כלים סי' ה סק"ו), ובחזו"א י"ד (סי' קכ"ו סק"ז), ובנדו"ד לעניין פד האשה מחשיבה אותו ככלי, הרי היא משלמת עליו ומחשיבה אותו (עי' כ"ז בחו"ש סי' קצ סעי' י, יב).

הערה יז

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בעמ' 46 בד"ה אמנם) לגבי כתמים בבגדים צבועים, שבבגדים התחתוניים הצמודים לגוף אין קולא זו. ע"ש. אולם בטה"ב כתב להקל בזה ע"פ האחרונים כמבואר שם."

תשובה: זה טעות, ומו"ר כתב במפורש "אך אין מחמירים כמותם" ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"א סי' פא), וחזו"א י"ד (סי' פט סק"ד מהגרע"א תנינא סי' לד).

הערה יח

עוד כתב שם:

"עוד כתב שם, שבכתם על בגד בהיר אין קולא של כתם בבגדים צבעוניים, ע"ש. אולם בט"ה"ב ח"א (עמ' תז, ובהערה בנ"ד עמ' תי) כתב, דכתם על בד צהוב בהיר נחשב כמו על בגד צבעוני."

תשובה: ג"ז טעות ומו"ר כתב גם ע"ז במפורש "ואין מחמירים כמותם" ועי' בחכמ"א (כלל קי"ג סעי' ט).

הערה יט

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בעמ' 47) שיש להתיר לאשה שחוששת מכתמים ללבוש בגד צבעוני בז' נקיים, רק ע"י פסק ממורה הוראה. אולם זה אינו, דבט"ה"ב ח"א (עמ' תטז) היקל בזה כל שרגילה לראות כתמים בלי הרגשה. וא"צ שתרוץ לחכם לשאול על דבר זה."

תשובה: פשוט הדבר שתשאל לחכם דאל"כ נתת דבריך לשיעורין, ועי' בטהרת ישראל (קצ סקנ"ח ובסי' קצו סקט"ו).

הערה כ

עוד כתב שם:

"עוד כתב (בע' 51) אשה שבדקה עצמה בעד בדוק, וטחתו בירכה, ולמחר נמצא עליו דם והוא עגול, נוהגים כהדעה המחמירה וטמאה. ע"כ. אולם זה נגד הש"ע, וכמ"ש בט"ה"ב (ח"א עמ' תנד) שפסק שטהורה, וכדברי הסתם שהובא בשו"ע, והדעה המחמירה היא דעת הי"א, וכל בעלי הכללים כתבו שהלכה כסתם. ומרן הב"י עצמו אמר שדעתו לפסוק כהסתם, וכמ"ש בשו"ב (סי' סא סק"ב)."

תשובה: עי"ש בש"ך ס"ק מג בשם הב"ח דמסתבר כ"א דלא דמי להניחתו תחת הכר דשם מאכולת מצויה משא"כ בירכה, וע"ע בט"ז (סקכ"ד) דהוא כהרמב"ם (פ"ד מהל' איסור"ב הי"ט), ונראה טעמו דזה דם ממ"נ דאם נמצא על בשרה לא תלינן במאכולת (כמש"כ בשו"ע סעי' ח בשם י"א), ואם לא נמצא על ירכה הרי הוכחה לפנינו דהדם שעל העד הוא מגופה, דאי מהמאכולת שבירכה היה לה למצוא דם גם על הירך, וכ"פ בטור בשם הרא"ש (נדה פ"ב ב) וכ"פ רמ"א.

